

LIEFDE, HEERSEN EN DIENEN

Orde Der Verdraagzamen

's-Gravenhage

NO. 304

PRJS FL. 3,50

v e r e n i g i n g

O R D E D E R V E R D R A A G Z A M E N

Giro no. 468874 t.n.v. de Penningm. der "ODV" Delfgauw

Uitsl.v.publ.& abonn.El.Brugsmaweg 1,fl.512, 2555 SC Den Haag tel.070-684541
Secretariaat: Troelstralaan 38, 2641 WG Pijnacker tel.01736-6577

LIEFDE, HEERSEN, DIENEN.

Als je spreekt over werkelijke liefde, komen heersen en dienen er eigenlijk niet eens aan te pas. Liefde is de aanvaarding van de ander als een verlengstuk van jezelf. Dat wil zeggen, dat je de ander ook probeert te begrijpen zoals deze is met zijn inhoud, zijn kwaliteiten en eigenschappen.

Kun je jezelf overheersen? Beheersen misschien nog een beetje, maar overheersen niet. Als je iets doet voor jezelf, dan noem je dat toch geen dienen; dat is toch vanzelfsprekend. Dit is dus een onderwerp waarvan de titel zeker niet helemaal strookt met de werkelijkheid, laat staan met de ideale toestand. Helaas ligt het bij de mensen op aarde een beetje anders.

Een vriend van mij heeft in een ver verleden eens gezegd: Het huwelijk is eigenlijk de strijd tussen de sexen waarbij de wapenstilstand in bed wordt gesloten! Daar zit wel iets in.

Er is vaak sprake van een lichamelijke attractie. We zouden kunnen zeggen: een biochemische reactie waarbij de mentale en emotionele kwaliteiten enigszins op de achtergrond staan. Je voelt je tot elkaar aangetrokken. Het kan zelfs zo zijn dat je aan elkaar verslaafd raakt. Maar daarmee is er nog geen sprake van liefde. Liefde is namelijk veel meer dan een contact met elkaar.

Als je een ander werkelijk liefhebt, dan zul je die ander b.v. in zijn vrijheid niet belemmeren; er is geen reden om hem te overheersen. Als je een ander werkelijk liefhebt, dan dien je zo iemand niet, maar je reageert gewoon op een behoeftepatroon. En je verwacht van de ander dat ook hij op zijn manier zich in dat behoeftepatroon inpast en er zijn deel aan bijdraagt.

Liefde is een samenwerking. Liefde is aan de ene kant de grootste vrijheid die je kunt vinden en aan de andere kant is het de meest intense binding die er voor zover mij bekend kosmisch bestaat.

Als je op aarde iemand liefhebt, dan ontstaat er al heel gauw wat men noemt een rollenpatroon. Daarmee bedoel ik natuurlijk niet dat de partners soms op hun eigen manier aan de rol gaan, maar dat men een bepaald beeld begint te krijgen van zijn eigen functie in een huwelijksgemeenschap of een samenleving. Vanaf dat ogenblik doet men zijn best om daaraan te beantwoorden. Dan wordt heel vaak het vervullen van de rol veel belangrijker dan de partner. Dat is een kwestie dat de vrouw (het is tegenwoordig niet meer zo erg) de huishoudelijke taken krijgt toebedeeld. Langzamerhand is dan het huishouden zo belangrijk geworden, dat de man eigenlijk tevens de reden is geworden van vele huishoudelijke

taken en aan de andere kant de grote hinderpaal om ze goed uit te oefenen. Omgekeerd zal de man heel vaak het idee hebben: mijn rol is die van degene die voorziet in de noden van het gezin. Hij gaat daarin zozeer op dat hij geen rekening meer houdt met vrouw en eventueel kinderen in de eerste plaats als mensen met een emotionele behoefte. Hij wordt gedreven door de behoefte om stoffelijk zo goed mogelijk te voorzien en daarbij valt dan al het andere een beetje weg. In dergelijke gevallen zal men vaak zeggen: Die man is overheersend.

Neen, die man is niet overheersend. Die man is zozeer gegroeid in een specifiek deel van de rol die hij meent te moeten spelen, dat hij daardoor wordt beïnvloed in zijn gedrag. Dat is het imago van de man zoals men wel zegt. Vooral in zuidelijke landen komt dat voor. In Nederland is het iets minder maar niet veel.

De man heeft geleerd: de man is het voornaamste wezen op aarde. Hij moet voortdurend zichzelf waarmaken, anders is hij geen man. Zijn gedrag tegen anderen en vooral ook tegen de andere sexe wordt mede bepaald door dat beeld waaraan hij wil beantwoorden.

Ook bij de vrouw zien we dergelijke beelden. De vrouw heeft het beeld van de zelfstandige vrouw. Nu is er op een zelfstandige vrouw niets aan te merken, dat is duidelijk. In een liefdesverhouding zal een vrouw die zelfstandigheid in feite moeten bezitten of ze nu het huishouden doet of ook inkomen inbrengt. Dat maakt geen verschil uit.

In dit geval echter krijgen wij te maken met de vrouw die deze rol ziet als gelijktijdig een verwerping van de huishoudelijke taak. Zij komt dan in een situatie te verkeren waardoor de noodzaak om nog huishoudelijke bezigheden te verrichten eigenlijk een aantasting lijkt te zijn van eigen waardigheid.

Is het een goede relatie, nu ja, dan krijgen we de mensen die samen het huishouden doen. Maar is de relatie iets minder goed, omdat men elkaar minder goed aanvoelt, dan krijgen wij de vrouw die probeert de man eigenlijk tot huisman te maken. Zij probeert haar persoonlijkheid sterker te maken door de man te onderwerpen. Hier hebben we dus de behoefte om te heersen; in het ene geval bij de man, in het andere geval bij de vrouw.

Maar is dit heersen nu werkelijk de lust om meester te zijn van een ander? De praktijk wijst uit dat in het merendeel van de gevallen (ik zou zeggen in ongeveer 7/10) er van een werkelijke heerser geen sprake is. Er is eerder sprake van een verslaafd zijn aan een ik-beeld en het spelen van een rol waarmee men dit ik-beeld tracht waar te maken voor zichzelf en voor de wereld.

Dan hebben we ook de mensen die dienen. Er kan in een relatie door omstandigheden een soort meester-slaaf of slavin- of meesteres-slaafverhouding ontstaan. Hier zou ik willen spreken over een soort huishoudelijke politiek. Want wat gebeurt er?

Beide partners intrigeren, of ze het toegeven of niet. Beiden proberen de ander te manipuleren. Het is een wedstrijd waarin Jo en Jet elkaar voortdurend afwisselen en Jo en Jet nooit goed met elkaar overweg kunnen. Het is gewoon een situatie waarin men probeert meester te zijn. En dan is de vraag: Wie is de zwakste of wie is de gemakzuchtigste? Omwillen van de lieve vrede wordt heel wat gedaan. Omwille van een beetje rust of van een beetje huiselijkheid tolereert men heel veel dingen die men innerlijk voelt als ingaande tegen de waarheid of waardigheid. Is er dan nog sprake van liefde? Je kunt wel zeggen: Ja, ik heb die ander lief.

Wanneer er een meester-slaaf of slavin-verhouding of een meesteres-slaafverhouding ontstaat, dan blijkt dat de werkelijke liefde meestal ver te zoeken is; het is geen echte liefde. Er ontstaat een belangengemeenschap.

In die belangengemeenschap kweekt men gewoonte. Zeer veel van hetgeen na een lange echtelijke periode als liefde wordt versleten is eigenlijk niet veel meer dan gewoonte. Men is elkaar gewend. Men is aan bepaalde zorgen maar ook aan bepaalde voordelen gewend en kan zich niet meer voorstellen hoe men dat anders zou moeten opbouwen. Men kan dat niet zonder meer opnieuw opbouwen. Men kan er niet opnieuw aan beginnen. Daarom is het zo belangrijk te houden wat je hebt.

Zeker, ik weet dat er een lange tijd is geweest dat de maatschappelijke drang om bij elkaar te blijven heel erg groot was. Het wonderlijk is, dat in die periode de echtelijke trouw eigenlijk meer uit woorden dan uit daden bestond. Dat is ook heel begrijpelijk, want in dit geval ging het om een sociale eenheid in het gezin. Er was helemaal geen sprake meer van liefde. Een gezin is een gezin, klaar. Of je elkaar haat of elkaar bemint, doet niet ter zake. Je hoort bij elkaar tot de dood je scheidt. Er zijn zelfs mensen geweest die gedood hebben om te kunnen scheiden. Tegenwoordig is dat gemakkelijker. Je kunt naar de rechter gaan.

Wat zouden we dan als ideale verhouding moeten schetsen? Het is gemakkelijk genoeg om al die relaties op aarde af te breken, maar we zouden er iets positiefs tegenover moeten zetten. Laten we dan een paar zaken aanhalen.

Liefde begint over het algemeen met hartstocht of wordt er tenminste door vergezeld. Hartstocht is in werkelijke liefde slechts een aanvullende component, geen hoofdzaak. Een liefde die langer bestaat, heeft over het algemeen weinig zuiver erotische achtergronden meer. De werkelijke achtergrond is er een die je intense en intieme vriendschap kunt noemen. Als deze liefde werkelijk bestaat, leest men a.h.w. elkaars wezen af. Men neemt bepaalde eigenschappen van elkaar over. Op het ogenblik, dat deze eenheid ontstaat, is ze niet meer alleen lichamelijk of mentaal, ze is totaal; d.w.z. dat ze het geheel van de geest omvat. Dergelijke relaties blijven dan ook bestaan door vele levens en vele sferen heen.

Mensen, die elkaar door gewoonte kennen, zullen elkaar in incarnaties wel vaak ontmoeten, maar de relatie zal daarbij zeer sterk verschillen. Om een voorbeeld te geven: Er zullen relaties zijn waarin de een meester of werkgever wordt van de ander. Er zullen vele situaties zijn waarin men elkaar alleen uit de verte kent en dan uit een zekere wederkerige erkenning elkaar wel sympathiek vindt zonder dat het eigenlijk feitelijke betekenis heeft.

In andere gevallen ontstaan er wel contacten, maar die blijven oppervlakkig. Je kunt dus niet zeggen: Liefde heeft iets te maken met het patroon van heersen en dienen.

Het zou misschien gemakkelijker zijn, als je het wel kon zeggen. Als je zou kunnen zeggen: Ach, in elke relatie moet er wel één dominant zijn. Maar als je iemand werkelijk liefhebt, wil je die juist niet domineren. Als je iemand liefhebt om dat wat hij is, dan wil je ook die ander zien als dat wat hij is; niet meer maar ook niet minder. Uit die liefde ontstaat er dan ook vrijheid.

Er zijn mensen op aarde die zeggen: Liefde is een zaak waarmee je voorzichtig moet zijn. Ik geloof niet, dat je met werkelijke liefde voorzichtig moet zijn. Ze is er of ze is er niet. Ze ontstaat nooit op één moment.

Liefde op het eerste gezicht kan lichamelijk waar zijn, maar ze is het zeker niet op geestelijk terrein. Liefde is een groeiproces waarin beide partners de inhoud van hun persoonlijkheid zodanig inbrengen dat er op den duur een twee-eenheid ontstaat. Daarbij is er een wederkerige toevloed van gegevens, misschien niet als directe telepathie maar dan toch wel empathie waardoor men elkaar a.h.w. afleest en achter woorden

en gebaren hele werkelijkheden erkent die voor een ander onbenaderbaar blijven.

Liefde zoeken is eveneens iets wat beter niet kan worden gedaan. Zeker, een uiting voor hartstocht zoeken is heel begrijpelijk. Er zijn ook mensen, die ineens zo'n zin krijgen in een zure bom dat ze op stap gaan om er ergens één te kopen. Dat is gewoon een kwestie van verzadiging. Een lichaam heeft ook op dat terrein een zekere functie en aan die functie moet worden voldaan wil je niet bereiken dat het lichaam op allerlei manieren gebreken gaat vertonen.

Er is zelfs sprake in het lichamelijke contact van een uitwisseling van bepaalde stoffen waardoor beiden in feite gezonder en veerkrachtiger zijn dan zonder dat. Daarnaast is er dan ook nog de zelfbevestiging die in een sexuele daad ligt. Deze voert over het algemeen tot een zekere rust. De zenuwspanningen vallen wat weg. Ik zou zeggen: Sexualiteit is een normale behoefte van het lichamelijke bestaan en moet als zodanig worden erkend. Daarbij gaat het helemaal niet over de vraag hoe die dan moet worden beleefd en op welke manier het dan wel mag en niet mag. Dat is natuurlijk onzin. Het gaat gewoon om het feit, dat er behoefte bestaat die moet worden bevredigd. Maar laten we die niet verwarren met liefde.

Liefde is een sterke appreciatie van de ander; daar begint het mee. In de sexuele relatie is de neiging tot domineren altijd aanwezig. Beide partijen proberen op hun manier aan hun trekken te komen. Maar in een samenlevingselement zou deze strijd langzaam maar zeker op de achtergrond moeten komen. Helaas zien wij, dat juist waar de Liefde (met een grote L) niet geheel aanwezig is de strijd zich verplaatst van de slaapkamer naar werkkamer en keuken; en daar hoort ze juist niet thuis.

Kijken we nogmaals naar het geestelijke element, dan is de vreugde van de ander jouw vreugde. De smart van de ander is jouw smart. Niet omdat je ze gelijk ondergaat, maar omdat je de uitstraling daarvan overneemt. Dan is ook het innerlijk beleven van de ander een deel van datgene wat je zelf doormaakt. Je kunt geen directe scheiding meer maken en zeggen: Dit ben ik en dat is de ander. Daarom moet u onthouden: wanneer u spreekt over liefde en gelijktijdig scheiding en onderscheid maakt, dan spreekt u niet over ware liefde, over werkelijke liefde. Dan spreekt u alleen maar over zaken van sociaal en eventueel erotisch belang.

Wanneer er al sprake zou zijn van heersen of dienen, zullen we ons ook moeten afvragen in welke mate deze zouden kunnen en mogen bestaan. Dan stel ik het volgende:

Degene, die verantwoordelijk is voor de vervulling van een bepaalde taak, is voor zover die vervulling de wens is van de partner, degene die domineert op dit terrein. Op het ogenblik dat je iets moet doen, ben je de baas totdat het gedaan is. Dat houdt in, dat de ander zich heeft te onderwerpen. Die zou dan aanvullende taken kunnen volbrengen eventueel, dus dienen. Op het ogenblik echter, dat de ander bezig is met een taak, voor welke verwerking dan ook, moet je zelf ook kunnen terugtreden; dan moet je zelf de dienende factor kunnen zijn.

Ik meen, dat elke samenleving - onverschillig van welke aard dan ook - in feite berust op deze mogelijkheid van heersen en dienen tegelijk. Op het ogenblik, dat wij proberen de heerschappij aan één kant vast te leggen, vernietigen wij het werkelijke karakter van samenleving. Dan is er geen sprake van gelijkwaardigheid. Waar geen gelijkwaardigheid tussen mensen is, bestaat niet alleen onrecht maar daar ontstaan ook wrevel, haat, achterdocht en wat dies meer zij.

Ik geloof, dat je in elke samenleving ook de beperking moet begrijpen van een contract dat je aangaat. Het is natuurlijk goed om elkaar

eeuwige liefde te beloven, maar je weet niet eens, of je elkaar werkelijk liefhebt. Je denkt het alleen maar. Dan kun je ook de ander niet houden aan een verwachting die jij nu toevallig hebt, terwijl je zelf er misschien niet geheel aan voldoet. Je kunt alleen maar zeggen: Ik geef mijzelf en hoop daardoor een zodanige eenheid te krijgen dat er zelfs geen sprake meer is van: ik word aanvaard of niet aanvaard, maar eenvoudig van: ik word ervaren als deel van de ander zoals ik de ander aanvaard als deel van mijzelf. Dat heeft nogal wat consequenties.

Bij een werkelijke liefde geloof ik niet dat de lichamelijke appetijt van de ene partner of van de ander storend kan zijn in de verhouding, ook als die toevallig gericht is buiten de eigen eenheid. Ik heb eerder het gevoel dat deze dan wordt ervaren als een stimulans, als een inbreng in het geheel ondanks alles. Want trots en eigenwaardegevoel spelen geen rol meer, als je in de ander jezelf vindt.

Ik denk ook, dat het geen kwestie is van het succes of van het niet-succes hebben van de ander. Want die dingen zijn prettig als het succes heeft, vervelend als er tegenslag is, maar ze zijn van ons beiden. Je hebt geen reden om de ander aansprakelijk te stellen; je bent er zelf deel van. Het wordt dus wel een beetje moeilijker dan de meeste mensen denken.

In een maatschappij zullen we altijd mensen hebben die willen heersen. Onthoudt u echter één ding: Iemand, die zegt in het land te willen heersen om de democratie te garanderen, is door het feit dat hij de heerschappij zoekt geen echte democraat.

Degene, die zegt dat hij alleen geschapen is om anderen te dienen, zal over het algemeen zijn dienstbaarheid gebruiken als een voorwendsel om zich enerzijds aan verantwoordelijkheden te onttrekken en anderzijds zich voorrechten toe te eigenen die hem misschien niet eens toekomen. Dat is maatschappelijk waar.

Waarom zou het in een samenlevingsverband anders zijn? Ook daar hebben we de parasitaire, dienstbare geesten die o, zo vriendelijk zijn en die o, zoveel voor je over schijnen te hebben, maar die als het erop aan komt toch voor zichzelf opkomen en vooral tersluiks proberen de ander te manipuleren zodat deze meer verantwoordelijkheid op zich neemt, meer volbrengt en gelijktijdig minder noodzaak tot activiteit, tot zelf ingrijpen voor de manipulator of manipulatrice tot gevolg heeft. Dat is natuurlijk niet eerlijk.

Neem nu een huwelijk op aarde. Ik heb nog de tijd meegemaakt dat huwelijken betrekkelijk hechte bindingen waren. In een huwelijk was het een kwestie van: de man ging naar zijn kantoor of werkplaats. Hij was de hele dag bezig. Hij kwam thuis en verwachtte dan zijn eten op tafel te vinden. Hij verwachtte het grootste stuk vlees te krijgen, want hij had tenslotte hard gewerkt en de ander niet. Hij zei dan tegen de vrouw: Wat heb jij gedaan? Een beetje babbelen met de burens en een afwasje, een beetje koken. Wat is dat nou?

Tegenwoordig is dat een beetje omgeslagen, heb ik gehoord. Ik heb horen vertellen dat een huisvrouw 37 beroepen tegelijkertijd moet uitoefenen en bovendien daarbij een ouder beroep op een zeer kundige manier voor haar partner dient te kunnen presteren. Het kan allemaal waar zijn. Maar als je zegt: De ander heeft dat en dat te doen en dat is minder, dan ben je al fout. Je kunt niet zeggen, dat iemand die het huis houden doet meer of minder doet dan iemand op kantoor.

O, zeker de dames zullen heus wel een keer een Kaffeeeklatsch houden of gezamenlijk gaan winkelen. Maar daar staat tegenover dat mijnheer op zijn kantoor ook nu en dan de krant grijpt of misschien een uur met intense arbeid doorbrengt in overweging van de vraag of Ajax zal winnen van Feyenoord of omgekeerd. Dat is helemaal niets bijzonders. Wat wij doen is deel van onze taak. Onze taak is inbreng, verder niet.

Er zijn ook nog mensen die zeggen: Ik denk dat het zo is, dus is het zo. Dat zijn de meest gevaarlijke mensen. Ze hebben wel eens gezegd dat de Centruumpartij gevaarlijk is in Nederland. Ik weet niet, of dat helemaal waar is. Het zou mogelijk zijn. Maar ik vrees, dat de fanatici op religieus gebied veel gevaarlijker zijn.

Zeker, er is een Hitler geweest, maar er is ook een Inquisitie geweest. De Inquisitie heeft het eeuwen volgehouden. Hitler maar een paar jaren. Daar ligt het verschil.

Op het ogenblik dat je denkt: ik geloof dit, dus moet iedereen het geloven; ik eis van mijn vrouw en kinderen dat ze dat geloven, begin je je onzekerheid van je te wentelen door een aanvaarding af te dwingen van anderen. Is dat reëel? Kun je een ander zeggen wat hij moet geloven? Je kunt misschien een ander zeggen hoe hij iets moet doen, dat wel. Maar hoe hij moet geloven, dat kun je niet. Wat hij moet geloven, dat kun je ook niet zeggen.

Waarom kun je elkaar niet vrij laten? Is het misschien omdat men, hoe dan ook, voor zich de zekerheid wil hebben dat de hemel achter je staat? Als de hemel achter je staat, dan moet je één ding goed onthouden: dan staat de hel voor je. En dan moet je heel goed kijken waar je loopt. Dat is in liefde zo, dat is in het leven, dat is in het geestelijke bestaan zo. Alles is gebaseerd op evenwicht. Er is niets in de kosmos dat niet op evenwicht en verstoring van evenwicht is gebaseerd.

Wanneer u in een samenleving bent, dan moet u goed begrijpen dat een steeds gehandhaafd evenwicht alleen maar stasis (verstarring) te weeg brengt. Er moet beweging zijn. Maar elke evenwichtsverstoring op zich moet de noodzaak in zich dragen om het evenwicht te herstellen. Dat doet de natuur ook. Als je op die manier steeds weer de balans weet te zoeken, kom je verder.

Tot zover het eerste deel van mijn inleiding.

Dan komen we nu aan het tweede deel van mijn betoog. Er is zoiets als een geestelijk huwelijk. In een geestelijk verband kan de versmelting van persoonlijkheden veel intenser zijn dan stoffelijk voorstelbaar is. Toch blijft ook daar het eigen ik wel bewaard. Het wonderlijke is, dat in de geest - zeker in de lichte sferen - de dominantie (het heersen) eigenlijk wordt bepaald door inhoud.

Degene die op een bepaald gebied de juiste inhoud bezit, heerst over de ander tot het moment dat aan de noodzaak is voldaan. Daarna wordt een nieuwe visie ingenomen en eventueel een nieuwe taak; en aan de hand daarvan zal voor een volgende fase worden bepaald wie dominant is en wie dienend moet optreden.

Een van de mooiste voorbeelden kunt u zien in de Raad van de Witte Broederschap. Ik weet wel, dat we die misschien te stoffelijk en te parlementair voorstellen. Er is inderdaad sprake van besprekingen zij het op een andere manier dan u zich kunt voorstellen.

Wat blijkt nu? Als iemand tot de conclusie komt dat een entiteit het beste idee heeft, dan is er geen vraag meer van: Wie is de meerdere of de mindere? Degene die dat idee heeft, terwijl niemand een betere heeft, is de baas voor zover het dat idee betreft. Komt er een ander onderwerp ter tafel, dan heb je kans dat degenen die zoëven nog de baas waren gewoon weggaan en zeggen: Dat beroert mij niet; daar heb ik niets mee te maken. Een ander neemt dan de functie over.

Degenen die zich daartoe voelen aangetrokken, komen weer bij de kring. Er zijn maar heel weinig entiteiten die tijdens een raadszitting permanent actief zijn. Een groot gedeelte van hen schakelt tijdelijk of zelfs blijvend op een bepaald punt af.

Ik meen, ik kan mij vergissen, dat je het streven van de Witte Broederschap toch ook kunt zien als een uiting van liefde voor de gehele mensheid. Het is een zich zo verbonden weten met de mensheid als geheel, dat men niet meer gelooft zelf een volmaakte vrede en een volmaakte rust te kunnen vinden, als niet de mensheid daarin deelt of tenminste de mogelijkheid daartoe heeft gevonden. Hier komt dan toch weer het bokkepootje om de hoek kijken.

De liefde heeft altijd ook betrekking op jezelf. Op het ogenblik, dat je jezelf vernedert, verwerpt of haat, kun je een ander niet waarlijk liefhebben. In de Witte Broederschap blijkt dat doordat degenen die een bepaalde taak vervullen hun meesterschap ontleen aan de inhoud, die zij bezitten plus de verantwoordelijkheid die ze op grond van die inhoud tijdelijk aanvaarden. In een menselijke gemeenschap zou hetzelfde volgens mij moeten gelden.

Dan zijn er nog heel veel mensen die zich afvragen: Moeten wij dan de liefde vakkundig bedrijven of niet? Nou ja, dat is natuurlijk helemaal verschrikkelijk. Ik bedoel, als het welslagen van een gemeenschap afhangt van het van buiten kennen van de hele Kamasutra, dan kom je geen steek verder. En als je geïllustreerde boeken nodig hebt, kunnen ze je soms op een idee brengen, dat geef ik graag toe. Maar als dat idee de hoofdzaak is, dan is de liefde geen werkelijkheid.

Je moet datgene wat je doet zo goed mogelijk doen. Maar het zo goed mogelijk doen is een uitvloeisel van hetgeen je bent, niet van hetgeen je hebt aangeleerd, niet van een handigheidje zonder meer.

Nu komt nog het laatste punt dat ik wilde stellen: Men heeft op aarde een enorme deining gemaakt over wat men de heiligheid van de huwelijkse staat en dergelijke heeft genoemd. De heiligheid van de huwelijkse staat kan alleen voortkomen uit de mensen zelf; ze kan nooit van buitenaf worden opgelegd. 'Deze twee zijn één tot God hen scheidt'. Dat is gemakkelijk genoeg gezegd, vooral als degenen die het zeggen vrijgezellen blijven.

Laten wij even nadenken. Hier wordt gezegd, dat een mens dus niet kan veranderen, niet kan evolueren; iets wat je misschien in de naperiode van je adolescentie tijdelijk hebt besloten voor je gehele leven. Dit noem ik grove kolder! Dit noem ik absolute misleiding. Dit noem ik dwaasheid. Als je zegt: Als je een verplichting op je neemt, dien je die te vervullen zo goed je kunt, dan ben ik het ermee eens. Maar dan wel in dier voege, dat je die verplichting moet nakomen zoals jij dit kunt doen en niet zoals een ander vertelt dat je het zou moeten doen.

Wanneer men u een sacrament toedient, kan dat heel plechtig en prettig zijn om te weten dat de samenkomst gezegend is. Of die zegen werkelijk is, weet u niet eens; maar het idee is prettig. Denkt u niet dat een mens, die innerlijk werkelijk harmonie vindt, iemand die werkelijk liefheeft en niet meer zichzelf zoekt, dat die niet meer gezegend is, al is het alleen maar omdat hij in harmonie is met grotere werelden en grotere krachten?

Als huwelijk burgerlijk wordt geregistreerd, dan is het natuurlijk gemakkelijk voor de gemeenschap. Maar heeft een registratie iets te maken met een band tussen man en vrouw of wat dat betreft tussen man en man of vrouw en vrouw? Deze band kan alleen voortkomen uit een innerlijke eenwording.

Op het ogenblik, dat de gewoonte in de plaats moet treden van het werkelijke gevoel van een-zijn, is er iets fout. Op het ogenblik, dat je aan jezelf beantwoordt door tegenover een ander bepaalde verplichtingen te vervullen, wil ik zeggen: Dit heb je nodig voor jezelf. Maar dan kun je nog niet zeggen: Dit is dus liefde. Dit is eigenliefde. Je probeert

vooral voor jezelf iets waar te maken om zo aan het beeld dat je van jezelf hebt opgebouwd niet te kort te doen.

Er is geen macht die kan bepalen waar, wanneer en hoe liefde zal optreden. Er is geen kracht die haar aard, de wijze waarop zij zich zal manifesteren kan bepalen noch op aarde, noch in de hemel. Laten we dan reëel zijn en zeggen: Werkelijke liefde is een hervinden van eenheid dat ons soms wordt gegeven.

In ons streven naar liefde streven wij in feite naar die eenheid en harmonie die als een vaag erfdeel, als een herinnering uit lang vervlogen tijden ons is bijgebleven. Maar de manier waarop wij het waarmaken kan alleen in onszelf liggen, nooit in een ander.

Daarom zullen wij dienen, als wij voelen dat dit dienen voor ons de juiste harmonische waarde is. Wij zullen heersen, als wij weten: op dit ogenblik kan ik de verantwoordelijkheid dragen en de taak vervullen, terwijl anderen daartoe niet zo volledig in staat zijn. Op het ogenblik dat het verder gaat dan dat zeg ik:

Mens, je speelt een spel met jezelf. Je praat jezelf macht aan. Maar zelfs als je de machtigste mens op aarde bent, komt het moment van je overlijden en dan ben je meestal de meest machteloze geest die er in de sferen is te vinden, omdat je de herinnering aan je macht niet zo snel kunt vergeten. Je kunt de armste en meest machteloze mens zijn op aarde maar in jezelf harmonie kennen en dan kun je toch de eenheid kennen met een totaliteit die voor anderen nog onvoorstelbaar is.

Heersen of dienen op aarde zijn vaak misleidingen. Het zijn vormen, die wij geven aan dat wat we zijn. Laat ons leren te zijn wat wij zijn, maar dan in eenheid met anderen, in harmonie met anderen. Pas dan zullen wij geestelijk zowel als stoffelijk datgene waarmaken wat de dichters voortdurend achter liefde schijnen te vermoeden: een verbondenheid die niet verbroken kan worden, omdat ze deel is geworden van je wezen en daaruit nimmer meer kan worden verwijderd.

Dat was mijn inleiding.

D I S C U S S I E .

x Allereerst mijn dank voor uw hartverwarmend betoog vol liefde en wijsheid.

Kunt u mij zeggen of z.g. tweelingzielen elkaar in iedere gezamenlijk incarnatie ook als zodanig zullen herkennen?

- Dit is een wat moeilijke vraag. Tweelingzielen zijn niet zoals men wel eens denkt, twee zielen die van het begin der tijden voor elkaar bestemd zijn. Dit is een legende die nogal lang stand heeft gehouden. Het zijn eenvoudig twee persoonlijkheden die elkaar zodanig aanvullen, vooral in geestelijk opzicht, dat zij tezamen een eenheid vormen die meer is dan elk van de delen apart kan zijn. Dergelijke entiteiten ontmoeten elkaar en kunnen langzaam maar zeker met elkaar versmelten. Zolang het versmeltingsproces niet beëindigd is, zullen zij elkaar inderdaad in elke incarnatie weer ontmoeten. Of ze elkaar dan als tweelingzielen erkennen dat ligt aan het spraakgebruik van de tijd. Zij zullen in ieder geval een relatie van buitengewone harmonie kunnen vinden in elke incarnatie.

Wanneer ze een eenheid zijn geworden, incarneren ze niet meer als gescheiden wezens maar als een soort twee-eenheid en kunnen dan op hun beurt wederom een binding aangaan met de volgende partner, al dan niet

samengesteld, waardoor wederom twee delen gezamenlijk iets bereiken wat buiten het bereik van elk deel afzonderlijk ligt.

x Wanneer vóór de incarnatie een levensplan wordt opgesteld, kiest men dan reeds een toekomstige partner?

- Misschien zal ik iemand kwetsen, maar dat is niet de bedoeling. Als je een levensplan opstelt, gaat het om de ervaringen die je nodig hebt. Het kiezen van een levenspartner komt daarbij meestal nog niet te pas. Dat is iets wat zodanig incidenteel is in het hele plan dat je opstelt, dat je daar geen aandacht aan besteedt. Uitzondering kunnen we maken voor zeer bewuste geesten die dat wel geheel kunnen overzien. (Ik heb hier een begeleider die zegt: Zeer bewuste geesten blijven meestal vrijgezel.) Dezen zullen dat dus wel kunnen overzien en zouden dit ongetwijfeld ook vatten in het geheel van hun bewustwording en hun manifestatie op aarde. Maar voor de doorsnee-mens geloof ik niet dat je van tevoren de partner al kiest.

Misschien is dat maar goed ook, want op deze manier is de partnerkeuze tot iets geworden wat een beetje extra ervaring met zich meebrengt en daardoor misschien een aanmerkelijke verbetering van uw mogelijkheden aan onze kant.

x Mag je zeggen dat een huwelijk een bagatel is als dat 45 jaar of langer heeft geduurd? Het beïnvloedt toch in zeer sterke mate je leven en je ervaring.

- Als huwelijk, dus als vorm, is het een bagatel. Als u nu eens denkt in perioden van duizend jaar, wat is dan 45 jaar? Dat is nog niet veel. Het enige dat speelt is de werkelijke binding die er bestaat tussen de partners. Als die binding geestelijk is en ook geestelijk intenser, is de betekenis ervan zo groot, dan kun je dat eenvoudig niet omschrijven. Dat hangt echter niet van de tijd af. Dat hangt gewoon af van de eenheid die wordt bereikt, de werkelijke eenheid. Maar als je zegt: Wij doen iets al zoveel jaren, waarom zouden wij het dan niet verder doen? Dan kom je in een situatie terecht waarbij de waardering eigenlijk zozeer traditie-gebonden is dat er geen ruimte meer overblijft voor een reële beschouwing.

Mag ik een zeer afwijkend voorbeeld geven? Ik weet, dat men in Europa wel eens heel erg de spot heeft gedreven met en zich geërgerd heeft aan de heilige koeien die in India zoveel voorrecht genoten. Deze zelfde mensen vinden het echter heel normaal dat aan het wegverkeer en vooral aan het overbodige autoverkeer per jaar vele duizenden mensenlevens worden geofferd. Maar dat de Indiërs armoede leden omdat zij hun heilige koeien de kans gaven om van de oogst mee te eten, vond men eigenlijk een schandaal.

Als u op die manier oordeelt, dan gaat u uit van traditionele opvattingen. Voor de Indiërs was de koe, als vertegenwoordiger van de godenwereld toch wel belangrijker dan het honger hebben of eventueel van honger sterven van een paar armen. Bij u is de auto-industrie en de instandhouding van het wegverkeer, de vervoersmogelijkheid, de frequentie etc. veel belangrijker dan het welzijn en het leven van enkele anderen. Wat denkt u dat het over honderd jaar nog zo zal zijn?

De heilige koeien in India zijn al een heel eind teruggedrongen. Laten wij hopen dat uw blikken heilige koeien eveneens een dergelijk lot wacht. Als wij het zo bezien, zegt u: Op dit ogenblik en voor mijn ervaringen is dit heel erg belangrijk. Dan zeg ik: Ongetwijfeld, want voor u is 't naast de eventueel reële bindingen en verhoudingen die bestaan ook een gewoonte geworden. Die gewoonte schud je na zoveel tijd niet zonder meer van je af. Ik weet niet, of u mij kunt volgen. Ik probeer duidelijk te maken dat de tijdsspanne in een verhouding minder belangrijk is dan het peil waarop die verhouding stond en de intensiteit die ze in zich droeg op geestelijk terrein.

x Moet je liefde alleen voor één persoon hebben of kan dat ook voor anderen zijn? Een soort open huwelijk.

- Ik denk dat dat heel sterk afhankelijk is van uzelf en van uw partner. Ik heb u al gezegd, lichamelijk zijn de erotische contacten in feite bevrediging van een soort honger, vaak ook van een drang die mede door mode en scholing in stand wordt gehouden. Ik denk niet dat je in een verhouding daar al te zwaar aan moogt tillen en moet proberen een monopoliepositie te bereiken. Het lijkt mij weinig zinvol, indien de werkelijke verhouding goed is. Is die verhouding niet goed, dan vraag ik mij af waarom men zoveel moeite zou doen om dan toch een schijn van monopolisme te bewaren.

Een open huwelijk is een kwestie die sterk afhankelijk is van de geaardheid, de leefwijze van degenen die erbij betrokken zijn. Het is voor mij volkomen denkbaar dat twee mensen voor elkaar zozeer een aanvulling zijn op elk gebied dat zij daardoor de interesse voor al het andere verliezen. Dat is dan hun zaak.

Ik kan mij voorstellen dat er andere mensen zijn die op een bepaald terrein zeer intense bindingen hebben, maar toevallig deze niet meer bezitten op sexueel vlak. Dan kan ik heel goed begrijpen dat zij eventuele aberraties, zoals dat wordt beschouwd, van elkaar niet zien als iets wat werkelijk belangrijk is, omdat het belangrijke is de relatie die bestaat en niet datgene wat zich daaromheen eventueel afspeelt.

x Kan men vele geestelijke huwelijken aangaan?

- In de geest wordt niet ten huwelijk gegeven of ten huwelijk genomen. Trouwens, als je als geest een klein beetje verder bent, heb je ook de instrumentaria daarvoor niet meer. Maar als u zegt: Kunnen wij een geestelijk contact of harmonie hebben met vele personen, dan is het antwoord zonder enige twijfel: Ja. U kunt zelfs zoveel geestelijke contacten en eenheden bereiken dat u stoffelijk gezien daaraan niet eens uitvoering zoudt kunnen geven. Met andere woorden: U kunt met vele personen geestelijke banden of harmonieën hebben. Deze kunnen van zeer verschillende, soms elkaar aanvullende aard zijn. In andere gevallen zijn ze eigenlijk alleen een versterking en een intensere beleving van datgene wat ook in de oorspronkelijke band bestond.

x Kom je na de dood niet in problemen met al je echtgenoten uit vorige levens?

- U stelt zich voor dat u na de overgang op een soort marktplein terecht komt waar u dan wordt bestormd door een menigte mannen of vrouwen die allen uitroepen: Die is mijn! Dit afmijnen bestaat niet. De werkelijke band heeft immers niets te maken met bezit. Dat is de grote fout die mensen maken.

Er is een harmonie. De harmonie die je hebt gekend al is het met honderd echtgenoten (ofschoon je dan wel moet doorwerken en oud worden) zal ook op geestelijk terrein gelden. Ze zal echter niet tellen in een bezitsverhouding. Dat wil zeggen: de harmonie blijft bestaan, maar enige relatie of enig beslag op uw persoonlijkheid is daar niet bij. Dus, ook als u in dit leven misschien meermalen getrouwd bent geweest, weest u niet bang. U zult niet worden ontvangen, als u een man bent, door een aantal dames die wenend op u afstormen, terwijl daar achter schoonmoeders met deegrollers aanrukken.

Ook het omgekeerde is niet waar. Als u als dame vele mannen de vreugde van uw bestaan heeft doen delen, behoeft u niet te verwachten dat er een aantal bokkers klaar staat met de kreet: Die is van mij en wie daar aan komt, die sla ik tot moes! Dit bestaat eenvoudig niet.

x In hoeverre is men verplicht een relatie in stand te houden, als een van de partners krankzinnigheid in zich draagt en de ander het evenwicht bewaart ten koste van zichzelf door steeds toe te geven?

- Een vraag die niet te beantwoorden is, daar ik geen zuiver per-

soonlijke benadering mag geven. In zeer grove lijnen zou ik dit kunnen zeggen: Als je je verbonden voelt met de persoon, dan vloeit dit geven daar zonder meer uit voort. Als je de persoon alleen als een last ervaart die je onmiddellijk zoudt willen afschuiven, dan is er geen sprake van een reëel contact. Men vraagt zich dan alleen nog af in hoeverre men menselijk en maatschappelijk tegenover de ander verplichtingen heeft. Dat klinkt hard, maar is volkomen waar.

Bovendien zou ik een vraag willen stellen: Hoe komt u er achter dat er in iemand krankzinnigheid steekt in deze wereld die vanuit geestelijk standpunt op zich nu ook niet een toonbeeld van geestelijke evenwichtigheid is?

Ik geloof, dat die krankzinnigheid in vele gevallen niets anders is dan een bijzonder sterke uiting van symptomen van onevenwichtigheid die elders bestaan maar worden onderdrukt. Daarnaast kan krankzinnigheid natuurlijk voortvloeien uit zuiver stoffelijke omstandigheden.

Als je iemand werkelijk liefhebt, dan zul je alles doen om die stoffelijke omstandigheden draaglijk te maken.

x Ziet u verschil in liefde tussen hetzelfde geslacht of tussen de sexen? De geest is tenslotte noch man noch vrouw.

- Het verschil is over het algemeen meer maatschappelijk dan reëel. Het is heel goed mogelijk dat mannen t.a.v. elkaar of vrouwen t.a.v. elkaar een harmonie en een liefde kennen die veel verder gaat dan wat velen in een huwelijk tussen beide sexen kunnen beleven. In vroegere tijden was de stoffelijke uiting soms bijna onmogelijk of werd onderdrukt. Maar de werkelijke relatie bestond toch ook, al was die dan een vriendschappelijke naar buiten toe. Ik geloof dus niet, dat je hier enig verschil moogt en kunt maken. De uiterlijke gedragsnormen hebben niets te maken met de harmonieën die geestelijk bereikt kunnen worden. En wanneer ze worden bereikt en daaraan stoffelijk uiting wordt gegeven, dan zou men als een bewust mens moeten zeggen: Dat is de zaak van degene die de harmonie vindt. Alleen degene die om welke reden dan ook zijn seksuele appetijt pleegt uit te leven zonder te discrimineren, zou je misschien kunnen voorhouden dat je een werkelijk beleven toch niet vindt door de veelheid van ervaringen maar door de intensiteit ervan.

x In hoeverre beïnvloedt liefde paranormale vermogens?

- Wanneer er werkelijk geestelijke liefde bestaat, onverschillig op welke basis ze is ontstaan, zal ze de gevoeligheid van de persoonlijkheid aanmerkelijk groter maken. Dit houdt niet in, dat men zonder meer daardoor helderziend of helderhorend wordt, maar men zal wel veel gevoeliger worden voor bepaalde invloeden in de omgeving. Zal men dan proberen met deze gevoeligheid te werken, dan zal men inderdaad daardoor paranormale vermogens kunnen verwerklijken. Kort en duidelijk: Paranormale vermogens zijn in feite een ontwikkeling van die vermogens welke bij de meeste mensen dormant voldoende ontwikkeld zijn. Door het gebruik van deze gaven kan men ze verder ontwikkelen.

Ware liefde schept een harmonie waardoor de kwaliteiten, die deze z.g. gaven vereisen, in de persoonlijkheid vollediger tot ontwikkeling komen. Maar dan is daarnaast een verdere ontwikkeling noodzakelijk. Ik wil hier één uitzondering maken en dat is wel het liefdesspel zelf dat soms als een factor wordt gebruikt om magisch te werken of om paranormale kwaliteiten te verhogen. Dit is alleen mogelijk, indien degenen die dit doen zich bewust zijn van deze mogelijkheid, zich daaraan volledig overgeven en verder geen feitelijke bevrediging zoeken ook al zal deze mede het resultaat kunnen zijn.

x Wat is verliefdheid?

- Verliefdheid is de vergissing waarbij men aanneemt dat een ander het beeld is dat je in jezelf hebt gevonden. Op het ogenblik, dat deze verliefdheid op de proef wordt gesteld, voert ze ofwel tot zelfverblindings

en sterke zelfmisleiding, danwel tot ontgoocheling.

x Hoe zijn liefde, verliefdheid en seksualiteit in de chakra's zichtbaar? Zijn er niet twee soorten verliefdheid: die waarbij het hartchakra en die waarbij het zonnevlechtchakra openstaat?

- Dit is wel een heel mooie vraag, maar een reëel antwoord daarop is niet mogelijk, omdat namelijk elk chakra elke emotie reflecteert. Wij zouden het het eenvoudigst zo kunnen zeggen:

Er zijn bepaalde soorten van liefde en verliefdheid die bij ontleding voornamelijk uit het 4-bladige chakra voortkomen. Er zijn andere die uit het 64-bladige chakra voortkomen. Hun werking kan dan soms aan het hartchakra of het zonnevlechtchakra worden afgelezen door degenen die daarop gespecialiseerd zijn. Maar feitelijk is de kwaliteit in de gehele aura afleesbaar.

Als u zegt: dat zijn verschillende soorten liefde, dan weet ik niet of dat helemaal juist is. Ik geloof dat, zodra de hogere chakra's volledig erbij betrokken raken, er sprake is van liefde, omdat er sprake is van een sterk harmonische factor. Zodra de lagere chakra's daar voornamelijk bij betrokken zijn, zal hoofdzakelijk levenskracht en stoffelijke ontwikkeling een rol kunnen spelen. In dergelijke gevallen zou ik meer spreken van appetijt dan van liefde. Het is natuurlijk aan u om zelf een verdere aanduiding daarvoor te verzinnen.

x Is er verschil tussen seksualiteit en erotiek? Welke rol speelt het evenwicht tussen gevoel en verstand en het lymfisch systeem hierbij?

- Het zou te ver gaan om dat helemaal te beantwoorden. Heel in het kort: Onder erotiek kunnen we verstaan al datgene wat te maken heeft met gevoelens die mede berusten op de seksualiteit. Met andere woorden: een voorwerp kan erotisch zijn, een situatie, een landschap. Een belichting kan ook erotisch zijn. Een handeling die zeer normaal is, kan onder omstandigheden erotisch zijn en dan is er toch geen sprake van seksualiteit. Als er sprake is van seksualiteit, dan hebben we onmiddellijk te maken met o.a. verandering in het lymfisch systeem en in de bloeddruk. Daar zijn bepaalde bloedstuwingen bij betrokken. Er zijn sterke zenuwprikkels aan het werk. Er ontstaat een emotionaliteit die veelal resulteert in een gehele of gedeeltelijke onbeheertheid.

Sexualiteit behoeft niet beperkt te zijn tot de daad zelf. Ze kan wel degelijk ook als gevolg van voorstellingen, denkbeelden etc. ontstaan. Dan kunnen wij wel aannemen dat er ook erotiek bij betrokken is, maar de seksualiteit op zichzelf is het overdragen van de op zich erotische impulsen naar meer persoonlijk en meestal lager gelegen vlak.

x Sommige meesters moedigen aan tot het pad der liefde, anderen tot dat van wijsheid of inzicht. Welke grondwaarden lijkt u meer fundamenteel? Liefde of inzicht?

- Hoe kun je dingen kennen zonder ze te hebben beleefd, gezien of ondergaan? Wijsheid, die oordeelt zonder te kennen, zal geen inzicht voortbrengen. Liefde, die niet in staat is tot bespiegelen, zal geen wijsheid voortbrengen. Maar een pad van wijsheid zonder liefde is evenmin denkbaar als een pad van liefde zonder wijsheid. Want eerst waar wijsheid en liefde samengaan, komt het bewust beleven van eenheid en totaliteit tot stand waaruit het werkelijke inzicht altijd weer wordt geboren.

x Graag uw visie omtrent Mozes' scheidsbrieven. Werd zijn visie omtrent huwelijk sterk door maatschappelijke wenselijkheid ingegeven?

- Ongetwijfeld. Dit is in elke religieuze gemeenschap en zelfs in elke sociale gemeenschap altijd het geval geweest. Laten we niet vergeten dat voortplanting belangrijk kan zijn voor de stam en onder bepaalde omstandigheden zelfs het wegvallen van voortplanting. Het gaat erom zekerheid te scheppen waardoor kinderen een mate van zekerheid verwer-

ven en mensen dus ten aanzien van elkaar verplichtingen aangaan die in feite sociaal zijn ook als ze religieus worden opgelegd. Dit beseffend moeten wij aannemen, dat elke tijd haar eigen problemen kent en dat er dan ook in elke tijd scheidsbrieven van een andere aard zullen bestaan en zelfs relatiemogelijkheden en de erkenningen daarvan op een andere manier tot stand zullen komen.

Ik geloof, dat als u bereid bent om praktijken als b.v. de joodsche, maar net zo goed de christelijke na te gaan, u zult ontdekken dat er in vele eeuwen zeer veel is veranderd, ook al schijnt men zich nog steeds vast te houden aan de letter van de wet.

x 'Liefde kan niet gekwetst worden'. Een uitspraak van een oosters meester. Ingeval van een ik-beeld dat wordt gekwetst is deze uitspraak waarschijnlijk waar. Gaat die stelling ook op voor lichamelijke kwetsuren? Maakt de lichaamsidentificatie in diepere zin niet deel uit van het ik-beeld?

- In een poging om de formulering zo te vereenvoudigen dat ze ook eenvoudig te beantwoorden is, kom ik tot de conclusie dat het beeld, dat je van jezelf hebt altijd mede betrekking heeft op de relaties die je hebt met de wereld. Op het ogenblik, dat dit ik-beeld, dus de voorstelling die je van jezelf hebt, voor jou belangrijker is dan al het andere, ben je zeer kwetsbaar voor de wereld en door de wereld.

Op het ogenblik, dat je liefhebt, is op het punt waar die liefde wordt beleefd geen kwetsbaarheid meer aanwezig; niet in stoffelijk of ander opzicht. Omdat het geheel niet wordt ondergaan, maar bewust wordt beleefd en mee beleefd. Dit kan zover gaan dat stoffelijke liefdeshandelingen kwetsuren ten gevolge kunnen hebben die voor beiden evenzeer een bron van verrukking zijn en in feite alleen de bevestiging van hun eenheid. Als u zich dit realiseert, zult u begrijpen dat een gekwetst zijn op welke wijze dan ook dus uitdrukking geeft aan een ik-beeld en weinig of niets met liefde te maken heeft, maar dat daar waar liefde reëel en volledig is, zij alles overvleugelt en gekwetst zijn niet kan voorkomen.

x De krachten van het licht zijn altijd sterker dan die van het duister. Is dit in de stof ook waar?

- Men zegt het. Men ziet het niet. De krachten van het licht zijn sterker, omdat ze niet kunnen worden teniet gedaan. Het duister kan het licht niet verzwelgen, maar het licht kan het duister verdrijven. In deze zin is het licht inderdaad onaantastbaar en onkwetsbaar. Dit betekent echter niet, dat het duister niet kan bestaan. Men zegt zelfs, dat het duister slechts daar kan bestaan waar het licht ook actief is.

Als u dit verder omschrijft, zoudt u met betrekking tot ons onderwerp kunnen zeggen dat liefde en haat in de wereld onvermijdelijk het product zijn van een en dezelfde kracht; dat harmonie en disharmonie in feit berusten op dezelfde waarde en dat als zodanig de tegenstellingen die wij menen te constateren - of ze nu licht of duister heten of anders - de uitdrukking zijn van één kracht die wij echter gescheiden willen ervaren, omdat wij ze als eenheid niet kunnen verwerken.

x Waarop berust het verschijnsel dat deftige vrouwen in een rustige (neutrale) wijk niet door onderwereldfiguren worden lastig gevallen?

- Waarschijnlijk dat de politie in dergelijke wijken beter uitkijkt. Om het heel simpel te zeggen: U kent het verschijnsel dat sommige mensen café's binnengaan waarvan het uiterlijk en de aankleing ook overeenstemmen met hun eigen inslag en smaak. Ik denk, dat dit ten aanzien van mannen en vrouwen ook in zekere zin geldt. Men voelt zich aangetrokken tot datgene wat men kent, wat men beschouwt als passend bij de eigen persoonlijkheid. Ik kan mij voorstellen, dat menig onderwereldfiguur zich niet aangetrokken voelt tot de deftigheid in erotische of

sexuele zin, maar zoveel te meer in financiële zin.

x Is het van hen geen angst?

- Ik geloof niet dat het angst is. Het is eenvoudig terecht komen in een land waar je de taal niet beheerst.

x Zelden weigert een winkelier iemand iets te verkopen, een dokter een patient te behandelen ook al haat men de betrokken persoon. Vereist liefde, verdraagzaamheid dit of gaan hier meer aardse motieven achter schuil zoals geld, inkomsten. Met andere woorden: zou het niet goed zijn als dit wat vaker gebeurde?

- Wat moet vaker gebeuren?

x Het weigeren van de klant of patient.

- Ik geloof inderdaad dat een arts beter een patient kan weigeren dan een patient niet voldoende begeleiden en behandelen, om welke reden dan ook. Ik geloof ook, dat een kruidenier, die een klant niet op de juiste wijze kan helpen of geneigd is hem het slechtste in de maag te splitsen, voor zijn eigen reputatie zowel als voor zijn eigen beurs er beter aan zou doen deze ongewenste klant naar een ander en beter adres te verwijzen. Met andere woorden: ook in financieel en in dienstbetoon berustende relaties spelen zaken als sympathie e.d. een grote rol. Als wij beseffen, dat deze sympathie zelfs in het zaken doen een van de meest belangrijke factoren is, zullen wij misschien bereid zijn om daarmee rekening te houden.

Dit is geen liefde. Maar aan de andere kant, wanneer iemand bij een arts komt (al zou de arts hem haten) en hem om hulp vraagt, dan mag hij hem deze niet weigeren in zoverre die hulp op dat ogenblik noodzakelijk is.

Als een winkelier een klant haat of misschien denkt aan de rekening die deze nog bij hem heeft staan en de klant komt om een product dat hij werkelijk nodig heeft op dat moment, dan zou hij het moeten leveren ongeacht de omstandigheden. Maar dat wil niet zeggen, dat men dan maar een gek moet spelen die alles geeft, ongeacht persoonlijke gevoelens en verder situaties.

Ik geloof, dat liefde in de zin waarin wij dit hebben besproken in het sociale verkeer maar een zeer beperkte invloed heeft. Maar er zijn sympathieën die een grote rol kunnen spelen ook in zakelijk verkeer en bij dienstbetoon. Als wij daarmee rekening houden, zullen wij voor onszelf die positie kiezen waarin wij op de meest juiste wijze anderen van dienst kunnen zijn zonder daardoor onszelf te ontwaarden in eigen ogen.

Verdraagzaamheid eist dat je de werkelijke noden van een ander respecteert en probeert daar wat aan te doen, tenminst als je daar om wordt gevraagd.

Liefde vereist een dienstbaar zijn op het ogenblik, dat noden ontstaan, omdat je zonder dit jezelf tekort zou doen.

Het sociale verkeer vereist over het algemeen de mogelijkheid om zoveel mogelijk diensten te bewijzen tegen zo hoog mogelijke betaling met zo weinig mogelijk moeite. Ik ben bang dat dat in uw maatschappij, zelfs voor de medische stand, een maatstaf is geworden die overheerst.

x Als je uittreedt en je ondergaat een harmonie met een intelligentie, ben je dan geneigd om dat te vertalen in een man- of vrouwfiguur?

- Ik denk, dat u het beeld zult vertalen op grond van de uitstraling van de entiteit. Daarbij is de kans zeer groot dat u vertaalt in de termen van het laatste leven van deze persoonlijkheid, omdat deze meestal het sterkst aanwezig zijn. Het is dus niet een kwestie dat u vertaalt, maar dat u de indruk die u ontvangt als sexe, als vorm, zelfs als staatuur uitdrukt.

x Is het mogelijk om met de geest aan een soort geboortebeperving te doen?

- Ik weet niet, of je met de geest aan geboortebeperving kunt doen, omdat de geest niet in staat is de oorzaak voor de geboorte zelf te veroorzaken. Maar je zoudt wel kunnen zeggen, dat de geest onder omstandigheden een groot aantal mislukkingen van vruchtbaar geworden eicellen kan veroorzaken. Maar er zijn bij ons helaas evenveel stomme geesten als er stomme mensen zijn. Dat betekent, dat die mogelijkheid wel beperkt blijft.

NAREDE.

Wij hebben gesproken over liefde en wij hebben dat gedaan in vele toonaarden. Ik geloof, dat we één ding hebben vergeten en dat zou ik aan het einde toch even willen inhalen.

Wij zijn allen deel van één geheel. Of wij het willen of niet, wij leven uit dezelfde kracht, wij zijn voortgekomen uit hetzelfde geheel van energie dat alles tot stand heeft gebracht. Juist daardoor is onze polarisatie in persoonlijkheid, in sexualiteit etc. in feite een nevenverschijnsel en nimmer een hoofdoorzaak.

De eenheid die wij ervaren is de terugkeer, al is het maar een klein deel, naar onze oorspronkelijke toestand van een-zijn. Dat we daarmee gelijktijdig bewustzijn verwerven zodat we dit totale een-zijn bewust kunnen beleven waar dit eens niet mogelijk was, is een zaak die van de tweede orde is. Het is een proces.

Ook uw liefde, uw haat, uw zorgen en uw problemen zijn deel van het bewustwordingsproces. Zolang u bezig bent met uzelf, zult u altijd disharmonische factoren ontmoeten. Want wie zichzelf in tegenstelling tot de wereld plaatst, zal juist daardoor de wereld als vijand beschouwen en zich aangevallen, verraden en verlaten voelen door de wereld. Terwijl de gene die begrijpt dat hij deel is van alle dingen bij een gelijksoortige of gelijke belevenis eerder het gevoel krijgt dat een verandering in eenheid op dit moment op zijn plaats is zonder zich daarbij ook verraden, verlaten of zelfs aangevallen te voelen. Het is zeer belangrijk dat u dit begrijpt.

Liefde is een mooi woord. Het verbergt achter zich een harmonie, die een eerste schrede is op de weg naar de werkelijke eenheid. Al datgene wat er als verschijnsel omheen hangt is bijkomstig; is niet werkelijk van belang. Laten wij proberen om op onze manier onszelf te zijn zonder gelijktijdig onze verbondenheid met al het andere te verloochenen. Of wij dit doen als geest of als mens doet niet ter zake. Datgene wat wij zijn, moet ook in ons bewustzijn deel blijven uitmaken van het geheel. Als wij dan delen ontmoeten die plotseling met ons schijnen te versmelten en zo een aanvulling vormen voor al datgene wat we misschien als een tekort in onszelf nog voelen, laten wij denkbaar zijn en verder gaan op de weg die wij zijn ingeslagen; de weg naar het geheel. Want werkelijke liefde staat boven dienen, boven heersen. Zij is een eenheid waarin wij onszelf eerst volledig bewust kunnen zijn.

Ik hoop, dat ik daarmee heb duidelijk gemaakt wat de teneur is geweest van deze lezing. Sommigen zullen het te simpel hebben gevonden, anderen misschien toch nog weer te ingewikkeld of te mooi. Vrienden, trek u er niets van aan. U bent uzelf. Wees dan uzelf, leef uzelf. Maar zet geen scheidslijn tussen u en de kosmos.

Als de kosmos meeklopt in uw leven, als ze meesprekt in uw beleven, uw zoeken en uw denken, dan zult u een liefde leren kennen die niet afhankelijk is van mechanische, stoffelijke, biologische of andere factoren, maar die in zich de vervulling is van uw eigen bestaan.

:-:-:-